

Geen andere keuze dan te vluchten, zoals Jezus Christus

Werelddag Migrant en Vluchteling 2020 focust op binnenlandse ontheemden

Op de laatste zondag van september, dit jaar de 27^{ste}, staan in de katholieke Kerk migranten en vluchtelingen uitdrukkelijk centraal. Paus Franciscus koos ervoor in 2020 de schijnwerpers te richten op de binnenlandse ontheemden.

De tragedie van de in eigen land ontheemde personen is een van dé uitdagingen van deze tijd. De coronapandemie heeft ze nog verergerd. In zijn boodschap voor de 106^{de} Werelddag Migranten en Vluchtelingen schrijft paus Franciscus: “Deze crisis heeft door haar intensiteit, ernst en geografische omvang vele andere humanitaire noodsituaties die miljoenen mensen treffen, kleiner doen lijken. Ze heeft ook internationale initiatieven en hulp, essentieel en dringend om mensenlevens te redden, verbannen naar het laatste punt van de nationale politieke agenda. Maar dit is geen tijd voor vergeetelheid. De crisis die we nu meemaken, mag niet doen vergeten dat er nog veel andere noodsituaties zijn die zoveel mensen doen lijden”.

Daarom breidt paus Franciscus zijn boodschap voor deze Werelddag uit naar al diegenen die als gevolg van het coronavirus geleefd hebben of nog leven in situaties van onzekerheid, verlatenheid, uitsluiting en afwijzing.

Hoe als gelovige en als Kerkgemeenschap deze immense uitdaging pastoraal beantwoorden? Voor Franciscus blijven de vier werkwoorden centraal staan die hij in zijn Boodschap voor de Werelddag 2018 al beklemtoonde: verwelkomen, beschermen, ondersteunen en integreren. Hij voegt er nu zes paar extra werkwoorden aan toe.

Kennen om te begrijpen

Ten eerste: *kennen* om te *begrijpen*. Het is voor Franciscus Jezus zelf die het ons leert in het verhaal van de Emmaüsgangers: “*Hun ogen waren niet bij machte Hem te herkennen*” (Lc 24, 16). Als we het over migranten en vluchtelingen hebben, stoppen we echter te vaak bij cijfers, terwijl het gaat om mensen. Pas als we ze ontmoeten, zullen we ze leren kennen. En als we hun verhalen kennen, zullen we ze kunnen begrijpen. Bijvoorbeeld dat de onzekerheid die wij nu als gevolg van de coronapandemie ondervinden, een constante is in hun leven.

Dienen om naaste te worden

Vervolgens schuift de paus het inzicht naar voren dat we om *naaste te worden*, moeten *dienen*. Het lijkt vanzelfsprekend, maar vaak is het dat niet. Angsten en vooroordelen houden ons weg van anderen en verhinderen ons hun naaste te worden en hen met liefde te dienen. Dichter bij de naaste komen, aldus Franciscus, betekent bereid zijn om risico's te nemen, zoals veel artsen en verpleegkundigen het ons de laatste maanden geleerd hebben. Het is een nabijheid die verdergaat dan louter plichtsbesef. Jezus gaf ons het beste voorbeeld: *Hij legde zijn bovenkleden af, knielde neer en maakte zijn handen vuil* (Joh 13, 4).

Luisteren om tot verzoening te komen

Als derde paar werkwoorden heeft de paus het over *luisteren om tot verzoening te komen*. In onze wereld vermenigvuldigen de boodschappen zich, maar een luisterende houding gaat verloren. In 2020 was het evenwel wekenlang stil in onze straten. Die dramatische en verontrustende stilte gaf ons echter de gelegenheid de schreeuw te horen van de meest kwetsbaren, van de ontheemden en van onze ernstig zieke planeet. En als we luisteren, hebben we de mogelijkheid ons te verzoenen: met onze naasten, met de vele verstotenen, met onszelf en met God die het nooit moe wordt zijn barmhartigheid aan te bieden. *Zozeer heeft God de wereld liefgehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft geschonken, [...] om door Hem de wereld te redden* (Joh 3, 16-17).

Delen om te groeien

Ten vierde onderstreept de paus dat wie wil *groeien* moet *delen*. *Ze waren een van hart en ziel en er was niemand die iets van zijn bezittingen zijn eigendom noemde; integendeel, alles stond ter beschikking van de gemeenschap* (Hnd 4, 32). De pandemie heeft ons eraan herinnerd dat we allemaal met dezelfde zorgen en angsten te maken hebben, dat niemand het in zijn eentje kan redden. Franciscus: “Om echt te groeien, moeten we samen groeien en delen wat we hebben, zoals die jongen die Jezus vijf gerstebroden en twee visjes aanbood. *En er was genoeg voor vijftienduizend mensen* (cfr Joh 6, 1-15)”.

Betrokken zijn is voorwaarde om te kunnen ondersteunen

Als voorlaatste paar schuift Franciscus naar voren dat *betrokken zijn op de ander* de voorwaarde is om hem te kunnen *ondersteunen*. *Kom eens kijken, daar is iemand die mij wist te vertellen wat ik allemaal gedaan heb. Zou Hij soms de Messias zijn?* (Joh 4, 29). Soms, aldus de bisschop van Rome, zijn we zo enthousiast om anderen te helpen dat dit ons verhindert hun rijkdom te zien. Als we mensen echt willen vooruithelpen, moeten we hen erbij betrekken. Zij spelen de hoofdrol in hun eigen heropleving. De pandemie herinnert er ons aan hoe essentieel medeverantwoordelijkheid is, hoe we de crisis alleen het hoofd kunnen bieden met de bijdrage van iedereen; ook van de vaak ondergevalueerde sociale groepen.

Samenwerken om op te bouwen

Tot slot de laatste twee werkwoorden: *samenwerken* is nodig om *op te bouwen*. De paus haalt hier aan wat de apostel Paulus de gemeenschap van Korinte voorhoudt: *wees allen eensgezind, laat er geen verdeeldheid onder u zijn; wees volkomen een van zin en een van gevoelens* (1 Kor 1, 10). Voor Franciscus is het duidelijk dat deze tijd geen egoïsme toelaat want de uitdaging waarvoor wij staan, maakt geen onderscheid tussen mensen. Om zorg te dragen voor ons gemeenschappelijke huis en het alsmeer op het oorspronkelijke plan van God te laten lijken, moeten we voor hem dan ook streven naar internationale samenwerking, wereldwijde solidariteit en lokale initiatieven zonder ook maar iemand buitenspel te zetten.

/De boodschap van paus Franciscus voor de 106^{de} Werelddag voor de Migrant en de Vluchteling is integraal in het Nederlands beschikbaar op Kerknet, deelpagina bisschoppenconferentie.

/De sectie Migranten en Vluchtelingen van het Vaticaanse Dicasterie voor de Integrale Menselijke Ontwikkeling publiceerde begin mei “Pastorale oriëntaties in verband met ontheemden in eigen land”. De 52 blz. tellende brochure wil de pastorale acties van de Kerk op dit gebied inspireren en stimuleren. Download via <https://migrants-refugees.va/wp-content/uploads/2020/05/1.-Read-On-Screen-A5-EN-.pdf>

Geert De Kerpel